

Horpácsi Sándor

Ardamica Ferenc: Tejszínhabos halál

Két éve olvastam Ardamica Ferencről egy kitűnő novellás kötetet (Anyám udvarlói). Tele volt feszültséggel, keserőséggel, étellel, a csehszlovákiai magyar valósággal. Mintha nem ugyanó írta volna, már mint ezt az új kötetet, a Tejszínhabos halált, amelynek a címlapján az élveteg női arc fölött olvasható az alcím, erotikus novellák.

Nem értem ezt a reklámfogást, illetve, ha megértem nagyon elszomorodom miatta. Boccaccio Dekameronját, Apuleius Aranyszamarát, Zola regényeit vagy Maupassant novelláit – annak idején nem így reklámozták, mégis mindenki tudta miről szólnak. A szerelemről, a testről és természetesen hol elegánsan, hol ízesen-cselfesen, hol vastkoszókimondóan. A téma mindig eladható, mindig izgalmas. Csakhogy századunkban történt valami rettenetes. Az emberrel és a szerelemmel. A tabuk elvetésével eltűnt, elveszett a titok, a felismerés és a másokra találás remegő izgalma, az a varázslat, ami később felmelegíti – emlékként – a Philemonok és Baucisok szívét.

Nem Ardamica valóságismeretével van bajom, hanem a stílusával. Eldurvult, s olyan mint azé a kamaszé, aki azért trágár, hogy felnőttnek

lássék, hogy megbotránkoztasson. A hat novella mind "arról" szól, a kéjről, a kielégülésről, a titok hiányáról. Mondanám, hogy a kimondhatatlanról, de Ardamica most nagyon is bőbeszédűen kimond mindent, ahelyett, hogy ábrázolna. Szinte mármár fecseg. A legbántóbb ez a Szépségkirálynő című novellában, a Tejszínhabos halálban. Azért bántó ez, mert mind a hat írásban benne egy-egy kitűnő novella magja, ha úgy tetszik csontváza. A Szépségkirálynő című hős-nőjét megváltották szépségkirálynőnek. Későbbi házassága tönkre megy, amikor az anyósa (a papné) megtudja ezt. A szerencsétlen nőtől elveszik a gyereket is. Inni kezd, s mintegy kompenzálандó az elveszített fiát kamaszfiúkkal kezd "anyáskodni". Hajdani szerelme, rajongója döbönti rá, hogy ez a perverzítés csőd. De teszi ezt

oly durván, bőbeszédűen, hogy elveszi a történet hitelét.

A Tejszínhabos halál kamaszlányhőse is valós élethelyzetet ábrázol. Pszichológusok, pedagógusok, de értelmes szülők a tudói, hogy a gyerekeknek is van erotikus játéka, szexuális élménye. Arankát a nagy apja lovagoltatta a térdén kicsi korában, s – akkor még tudatlanul – erotikus élményt (a tejszínhab édességét) jelentett a kicsinek, később ő maga idézte elő a szék karfáján, majd a kerékpáron. Ez okozza a halálát is: orgazmusa elszédíti, elüti egy autót.

Tipikus kamasztörténet az Oktávia. A szép csitri profi nőként bolondítja magába és elégíti ki az osztálytársait. De Ardamica nem a kamaszszerelem líráját írja meg, hanem a kamaszfiú találkozását a nősténnyel.

Nehéz elhinni, mert motívatlan az Eleven tükrök. A

szépasszonyról kiderül, hogy rossz anya. A nagyszülők nevelik tizennégy éves koráig Vincét, aki amikor ismét hazakerül már nem az anyját, hanem a hódító nőt látja. A slusszpoén kitalálható: az asszony megkóstolja a részeg fiát. Tragédia ez? Az is lehetne, de Ardamica empátia nélkül szemléli a figuráit. Nincs túl jó véleménye a nőkről, kicsit sajnálja a férfiakat. – A Palifogás-ban pl. felcsillanhatna a humor, némi ironia. A szállodába igyekvő férfit leszólítják az utcán, s hősünk csak reggel döbben rá, hogy az adakozó nő kifosztotta, miután a kamaszlányát is be-

dobta az üzletbe. Tanulság: még mindig olcsóbb a szálloda? A megállók, állomások története is utcán kezdődik, ágyban folytatódik. A sokat próbált, kiégett nő játszik a nős férfival, aki még szereti, de már únja is a feleségét. A befejezés valószerűtlenül tragikus: a nő (forgalmista) karambolt okoz, mikor a férfi (telefonon) szerelmet vall neki.

Összegezve azt mondom, hogy minden történet nyomorúságos. Az erotikum Ardamicánál nem örömforrás, hanem törtsorsú emberek egymáshoz sodródása, mohó, kétségbeesett egymásbaka-

paszkodása. Semmi köze a manapság divatos rózsaszín, pornó, szex-könyvekhez, ennél jobb író Ardamica, de (még?) nem elég profi, hideg, cinikus ahhoz, hogy ezeket a műfajokat jól művelje. Nem tudjuk az erotika titkát. Néha egy-egy Rossini áriában több erotika van, mint Ciccolina összes idéetlenkedésében. Az igazi nők (írók) mindig is tudták, hogy a kendőzés, a takarás, a sejtetés sokkal izgalmasabb, mint a vaskos mutogatás, kimondás, nevén nevezés. Hiszem, hogy Ardamica is tudja ezt, s visszatalál igazi hangjához. (Nap Kiadó, Pozsony 1991.)

